

colofon

Oase ontwerp onderzoek onderwijs is een onafhankelijk tijdschrift en verschijnt vier maal per jaar. De uitgave gebeurt in opdracht van de Stichting OASE

Redactie

Rients Dijkstra, Esther Gramsbergen, Geert Hovingh, Erik Pasveer, Frans Sturkenboom, Endry van Velzen, Erwin Zantman.

Vaste medewerker

Carlo Cozzi (correctie)

Omslagontwerp

Marjolijn Ruijg

Zetwerk

HOI Studio, Rotterdam

Druk

De Kruijff, Rotterdam

Abonnementen

U kunt zich abonneren door f 35,- over te maken naar girorekening 2650119 ten name van Tijdschrift Oase, Delft, onder vermelding van 'abonnement'. Het abonnement is geldig voor één jaargang van vier nummers. Het abonnement gaat in met het eerstvolgende te verschijnen nummer, tenzij nadrukkelijk anders vermeld.

Nabestellen

Losse nummers kan men nabestellen zolang de voorraad strekt door f 10,85 per nummer (het dubbelnummer 9/10 f 15,90) over te maken. Zowel losse nummers als abonnementen worden franco opgestuurd.

Advertenties

Inlichtingen over advertentietarieven, uitsluitend schriftelijk, op onderstaand adres.

ISSN 0169-6238

In principe is het toegestaan artikelen (geheel of gedeeltelijk) over te nemen uit OASE ontwerp onderzoek onderwijs, doch niet zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

Correspondentie-adres

Stichting en Tijdschrift OASE ontwerp onderzoek onderwijs
Postbus 3195
2601 DD Delft

Deze uitgave werd financieel mogelijk gemaakt mede dankzij de Stylos Stichting.

Redactioneel

"Alles wat wij vanaf de dag van vandaag zullen volbrengen, dat zullen we volbrengen bij gebrek aan beter. Zonder voldoening en zonder wanhoop. Met als enige zon: de geville os van Rembrandt. Maar hoe zich neer te leggen bij de dag en de geur van de aangekondigde rustplaats, wij die op dit uur de gevolgen denken te kunnen berekenen." Dit moet René Char met enige gelatenheid gezegd hebben.

De architectuur verblijft in een wachten. Wellicht dat de grenzen van dit verblijf gevormd worden door enerzijds de dichtgeslagen achterdeur van de utopie en anderzijds het balkon van de nog onbekende op ons afkomende mogelijkheden, waarvan wij de 'utopie' misschien nog moeten ontdekken. Hoe te navigeren in deze 'lege' ruimte die reeds een aantal decennia geleden haarscherp zichtbaar werd op de ontleedtafel van een italiaans architectuurcriticus? Dit zou de spil kunnen zijn waarom de verschillende bijdragen in dit veertiende nummer van Oase draaien.

Allereerst is daar Müller. De in het vorige nummer min of meer toevallig tot stand gekomen ontmoeting tussen deze architectuurcriticus van Frankfurter huize en Oase, krijgt in dit nummer een vervolg. In een boekbespreking van *Architektur und Avantgarde*, een recente publicatie van Michael Müller, ondernemen Willem Sulsters en Endry van Velzen een zoektocht naar de nostalgische krachten die de problematische terugkeer van de bijna klassieke utopie in het werk van Müller mogelijk maken. *Das vergessenes Projekt der Moderne?*, zoals de ondertitel van het boek luidt, blijkt inderdaad alleen gerealiseerd te kunnen worden door een gat in het geheugen.

Deze lapsus die voortdurend in het herinneren optreedt, komt ook naar voren in de prijsvraag van *Het witte dorp* in Rotterdam. Een nogal voorbarig opduikende 'genius loci', een verondersteld gesedimenteerd collectief geheugen, vormen hier de basis voor een enigzins retroatieve gebeurtenis. Na de herrijzenis van *Café de Unie* moet nu *Het witte dorp* figureren om iets van de ideologische en formele glorie van het Oude architectuurrijk Rotterdam te heroveren. De wil van een ambtenarenapparaat blijkt echter niet probleemloos zijn weg te kunnen vinden – zij botst op een utopie van jonger datum: de inspraak. Het is de vraag in hoeverre deze spanning tussen vakmatige inschatting en het belissende oordeel van de bewoners ook in de toekomst nog mogelijk dan wel produktief kan blijven. Met het toenemende verval in de democratische planvorming lijkt zij meer weg te hebben van één van de laatste gehonoreerde blind-date's die de democratische idee nog met één van haar vaders in petto had.

Naast een historische schets, een uiteenzetting over de formele en procedurele kant van de zaak en enige kritische notities van Erwin Zantman komen ook de architecten aan het woord en hun plannen in beeld. Dat de reacties van deze laatsten, die lopen van een 'menselijk, al te menselijk' tot een weigering de oude maatschappelijke inhouden te heractualiseren, of de inzet van de prijsvraag enige kritiek verraadt, moge blijken.

What's in a place? In *Knipoog* vraagt Frans Sturkenboom naar de plaats van verschijnen van de voorstelling in het schilderij. In de doeken van de italiaanse schilder Cremonini zoekt hij naar de mogelijksvoorwaarden van ruimte/tijd, van het theater van de herinnering. Wederom het geheugen, maar nu in een nooit aankomende aanwezigheid. Deze te snel verdampende 'genius loci' blijkt de waarborg voor het lichte maar warme italiaanse leven. "*Tutta la vita è un gioco sotto il sole*", aldus Pavese.

Van het spel kunnen we ten volle genieten in de bijdrage van Jacques Derrida. De lijn die twee nummers geleden met de vertaling van Heideggers *Bauen Wohnen Denken* werd ingezet, krijgt hier een vervolg. Voor wie het wachten niet als gelatenheid wil opvatten, maar als uitgelatenheid of spel, biedt Derrida de nodige perspectieven. Ook de *keerzijde* van het verdwijnen van bepaalde inzetten van 'het moderne' wordt door deze franse filosoof belicht. Zowel de taal van de architectuur als de architectuur van de taal komen aan de orde. Vertrekkend vanuit de metafoor van het bouwwerk en de architectuur van deze metafoor – die altijd een bestanddeel is geweest van het denken, c.q. de filosofie – komt hij via een betoog vol omwegen (deconstructie) tot het doordenken van de architectuur. Een verkenningstocht die eindigt op het offerblok van de actualiteit.

Utopie/atopie. Het schijngevecht tussen modernisme en postmodernisme – of was het een gevecht om de schijn? – blijkt nog in volle gang. Beide zijden putten zich uit het 'binnen- en buiten-de-lijst' van het kunstwerk vast te stellen. Ook Oase schijnt hier niet aan te kunnen ontsnappen. Zij hoopt echter de inzet van dit debat, namelijk de ondraaglijke lichtheid van het momentane architecturale bestaan, met gepaste vrolijkheid gemoet te treden.

